

Diarienummer U2025/00401

Till

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet

u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

19 juni 2025

Remissvar; Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18) - Utvecklingspedagogik Sverige AB

Vi har tagit del av regeringens betänkande och uppskattar att vi får möjlighet att inkomma med följande yttrande.

Utvecklingspedagogik Sverige AB (UP) är en huvudman verksam inom utbildning som riktar sig till elever med varaktiga och stora stödbehov, på resursskola och anpassad skola (inom såväl de obligatoriska som de frivilliga skolformerna). Vi är även huvudman för ett antal verksamheter som lyder under LSS-lagstiftningen.

UP yttrar sig angående det rubricerade utredningsbetänkandet utifrån uppdraget att verka inom skola för de elever som har stora behov av stöd i sin skolgång, med särskilt fokus på elever i behov av en sådan helt anpassad lärmiljö som erbjuds på resursskola. UP begränsar vårt yttrande till synpunkterna nedan.

Sammanfattande synpunkter

UP välkomnar förslag som syftar till att stärka alla barns rätt till utbildning. Vi ser positivt på ambitionen att betyg och meritvärden ska bli mer likvärdiga. Med den utgångspunkten är flera av förslagen relevanta och bra.

Vi önskar med detta yttrande lämna ett antal medskick, snarare än att tillstyrka eller avstyrka betänkandets olika förslag.

Vi vill dock särskilt uppmärksamma det som vi ser som begränsningar kopplat till hur utredningen hanterar frågor som rör elever med stora och varaktiga stödbehov, särskilt elever

med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), samt resursskolans funktion i det svenska skolsystemet.

Vidare vill vi betona vikten av att samtliga utredningar, som i närtid presenterats och kommer att presenteras, tar hänsyn till och konsekvensbeskriver förslagen utifrån elever med stora och varaktiga stödbehov, med en funktionsnedsättning. Särskilt med hänsyn till en sammanvägd bedömning av de förslag som läggs fram och hur det påverkar den elevgrupp vi representerar. Såväl läroplansförslag, förslag kring trygghet- och studiero, kommande förslag om förbättrat stöd i skolan liksom betygsförslagen får inte leda till en skola där barn och elever i en än större utsträckning riskerar att exkluderas från sin rätt till utbildning.

Förslag måste möjliggöra att fler elever får sin rätt till utbildning tillgodosedd och som främjar ökad trygghet och studiero. Inte på bekostnad av de elever som har behov av stort och varaktigt stöd i sin skolgång. Förslag måste främja välfungerande lärmiljöer som även inkluderar – för de elever som har de stödbehoven – helt anpassade lärmiljöer. Ett ansvar som lagstiftning och resurstilldelning måste tydligare stödja och reglera – inte urholka möjligheten till.

Vi vill särskilt uppmärksamma det som vi ser som brister i betänkandet, kopplat till elever med stora och varaktiga stödbehov, deras skolsituation samt utifrån skolbegreppet resursskola och ge följande medskick inför det fortsatta arbetet.

Vårt medskick

Otillräcklig konsekvensbeskrivning för elever med stora och varaktiga stödbehov.

Utredningen innehåller relativt utförliga resonemang om/kring elever med funktionsnedsättning. Vi befarar dock att konsekvensbeskrivningarna kring hur förändringarna kan förväntas påverka elever med stora och varaktiga stödbehov, exempelvis till följd av en NPF-diagnos, är för grunda. Konsekvenserna av de förslag som regeringen väljer att gå vidare med måste vara förenliga med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det är angeläget med uppföljning av hur de förslag som regeringen så småningom väljer att lägga fram för riksdagen påverkar inte minst elever med funktionsnedsättning.

Vårt medskick är därför att det innan utredningens förslag läggs fram för riksdagen görs en fördjupad konsekvensanalys med särskild hänsyn till dessa elevgrupper och hur förslagen kan komma att påverka möjligheten att driva en mer individanpassad undervisning för de elever som även efter genomförda förändringar behöver det - utifrån dessa elevers möjlighet att klara sin skolgång.

Elevgruppen och nationella prov samt meritvärdeskalibrering.

Inte sällan har vi situationer där våra elever (med stora och varaktiga stödbehov, med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, på resursskola) får ett godkänt betyg trots att de inte har genomfört nationella prov eller inte har blivit godkända på dem. Det är då själva provsituationen

som lyfts fram som problematisk. Detta då stressnivån hos elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning ökar i samband med traditionella provsituationer, vilket ofta leder till resultat som inte motsvarar den faktiska kunskapsnivå som eleverna besitter. Många elever har dessutom fler funktionsnedsättningar och/eller psykiska, fysiska och somatiska symptom som kan påverka deras mående och prestation. I andra prov- och bedömningssituationer kan vi ta hänsyn till elevens stödbehovsbild i högre utsträckning, kompensera för svårigheter och samtidigt aktivt arbeta för att minimera stress.

Vår tolkning av utredningens förslag är att nationella slutproven kommer ges en större vikt vid framräknandet av meritvärdet, om än med förslag på hänsyn till exempelvis små skolor respektive specialskolan samt resursskolan. Redan idag är det brister i hur elevgruppen/elever med funktionsnedsättning ges möjlighet att genomföra nationella prov på ett för eleven rättvisande sätt. Generellt sett behöver proven och provsituationen bli mer tillgängliga/anpassade efter elevens/elevgruppens stödbehov. Alternativt att det ger tydliga möjligheter att skapa öppningar/undantag för vissa elever givet exempelvis en funktionsnedsättning. Utredningen berör detta till viss del, men vi anser att det inte är tillräckligt beskrivet/analyserat hur de nationella proven/slutproven kan bli mer tillgängliga för elever med funktionsnedsättning. Risken är annars en avsaknad av likvärdighet och därmed ett missgynnande av vissa elever.

Vi delar det utredningen skriver om att det är "centralt för det nya betygssystemets legitimitet att alla elever ges likvärdiga förutsättningar att genomföra nationella prov". Detta behöver förstärkas och tydliggöras ytterligare och det behöver tas ställning till vilka elevgrupper som kan undantas från de provningsförutsättningar som gäller för elevmajoriteten.

Givet ovan nämnda utmaningar med avsaknad av tillgänglighet och anpassningar för provsituationen vid nationella slutprov för elevgruppen, uppkommer en osäkerhet kring förslaget om meritvärdeskalibreringsmodellen. Vi anser att det saknas en tillräckligt fördjupad analys av provresultatens påverkan på meritvärdet. Dessutom innehåller förslagen såväl justeringar i vikt beroende på skolans storlek liksom utifrån om det är en specialskola eller resursskola. En resursskola är en helt anpassad lärmiljö för elever med stora och varaktiga stödbehov samt en liten skola/skolenhet (få elever relativt den "vanliga" skolan).

Ny betygsskala och betygskriterier.

Förslaget med en ny, tydligare numerisk betygsskala utan en skarp godkänt gräns kan innebära att elever med stora stödbehov får en mer nyanserad och rättvisande bedömning av sina kunskaper. En mer fingradig betygsskala kan göra elevernas framsteg mer synliga, även om de ännu inte når godtagbar nivå.

Borttagandet av F-betyget och införandet av den numeriska skalan bör innebära att alla elever får en bedömning som tydligare visar elevens faktiska kunskapsläge, även när eleven ännu inte når godtagbar nivå. Positiva konsekvenser av detta förslag, för elever med stora och varaktiga stödbehov, kan innebära såväl en ökad motivation och synlighet av framsteg - där elevens kunskaper och förbättringar tydliggörs även under godtagbar nivå kan öka motivationen, särskilt

hos elever som under längre tid kämpat med upplevda misslyckanden, liksom bättre förutsättningar för individualisering och anpassningar – där ett tydligare kunskapsläge kan hjälpa skolan att lättare anpassa undervisningen efter varje elevs aktuella nivå.

En möjlig risk är att det blir alldeles för många betygssteg där skillnaderna mellan två betygssteg suddas ut.

Ytterligare medskick är att utredningen inte tillräckligt väl analyserat hur eventuellt mer vagt formulerade betygskriterier kommer att påverka de elever/den elevgrupp som vi vårt yttrande beaktar. Elever/elevgrupp som snarare behöver ökad tydlighet i betygskriterier och vad som de blir bedömda utifrån. Det är av fortsatt vikt att ge möjlighet till undantagsbestämmelser för elever med stora stödbehov/funktionsnedsättning kopplat till elevs möjlighet att nå målen. Det är också viktigt att det görs tydligt när eller för vilka elevgrupper dessa undantag förväntas användas.

Extra anpassningar och särskilt stöd.

Vi uppfattar att utredningen uppmärksammar den starka kopplingen som finns mellan stödinsatser och betygssystemet. Utredningen för resonemang kring risker med ändringarna kring extra anpassningar och särskilt stöd, vilket inte får leda till en "försvagning av elevens rätt till stöd". Vi kan inte nog poängtera vikten av att detta inte sker, snarare behöver varje elevs rätt och reell möjlighet till stöd stärkas. Här fyller även resursskolan en viktig roll för de elever som har mycket stora och varaktiga stödbehov.

Nedan lyfter vi vårt perspektiv på vikten av tidiga stödinsatser och det som vi idag upplever som ett misslyckande i skolsystemet, där stödinsatser ofta sätts in för sent.

Särskilt om resursskolan och dess elevgrupp.

Vi vill uppmärksamma att det nuvarande skolsystemet har visat sig vara dåligt att ge nödvändigt stöd till elever tidigt under skolgången vilket lett till en kännbar utmaning för många elever i denna grupp. I anslutning till detta kan vi konstatera att skolsystemet idag i alltför stor utsträckning i praktiken inväntar att elever med stora och varaktiga stödbehov först hinner misslyckas i skolan, innan tillräckliga stödinsatser övervägs. Något som allt för ofta bidrar till känslor av utanförskap, mindervärde och även psykisk ohälsa. Inte sällan kan det som uppfattas som utmanande beteenden hos dessa elever uppstå på grund av brister i förståelse för funktionsnedsättningen, uppstå på grund av brister i organiserande av lärmiljö och i nödvändigt stöd.

I betänkandets förslag saknar vi ett mer utförligt hänsynstagande till, och en närmare analys av, resursskolans roll och ansvar i skol(stöd)systemet. Sedan 2023 finns resursskolor som begrepp i skollagen (vilket utredningen lyfter). Dessa riktar sig uteslutande till elever med stora och varaktiga stödbehov, ofta kopplat till en NPF-diagnos.

Resursskola är den form av skola som i praktiken blir aktuell för elever som har svårt att klara kunskapskraven i den ordinarie skolan givet ett stort och varaktigt stödbehov utifrån en NPF-

diagnos. Samtidigt finns det utrymme och behov av att tydliggöra resursskolans ansvar och uppdrag, samt för vilken elevgrupps (stödbehov) som resursskolan kan vara en bra/nödvändig skolmiljö. Vi menar att det vore angeläget att betänkandet komplettera med följande:

- Förtydliga resursskolans uppdrag och elevgrupp, inklusive att tydliggöra att resursskolan bör vara ett alternativ för elever med stora och varaktiga stödbehov till följd av exempelvis en neuropsykiatrisk diagnos.
- Klargöra relationen mellan resursskola och andra stödinsatser, inklusive särskilt stöd som resursskolan är en del av, och hur de kan samordnas eller differentieras i förhållande till resursskolans uppdrag.
- Främja en långsiktig struktur, och behovet av även varaktigt helt anpassade lärmiljöer, för elever med stora och varaktiga behov av stödinsatser snarare än att betona tillfälliga eller generella stödinsatser som riskerar att inte möta just dessa elevers behov av stöd.
- Klargöra att flexibilitet i form av individuellt utformad utbildning får förutsättas vara betydligt större i resursskolan än i andra typer av skolor – oavsett skolform.

Vi menar att det inför kommande propositionstext är nödvändigt att tydligare beakta resursskolas specifika förutsättningar genom att även tydliggöra riktlinjer eller undantag som kan behöva råda i dessa skolformer/för resursskolans elevgrupp.

Avslutningsvis

Elever med stora stödbehov utifrån en neuropsykiatrisk diagnos är idag överrepresenterade i statistisk när det exempelvis gäller att inte bli behöriga till gymnasiet. Se exempelvis *Rätten till Utbildnings* statistik på <https://www.rattentillutbildning.se/statistik/>.

För att kunna leva upp till skollagens portalparagrafer och principen om en skola för alla är det angeläget att utgå från elevens förutsättningar och behov av stöd, och inte enbart utgå från omgivningens förväntningar.

Det är därför avgörande att förslagen omfattar elever med funktionsnedsättning liksom att förslagen förstår och tar hänsyn till olikheter kopplat till funktionsnedsättningar. Lärmiljöerna ska ge alla elever möjlighet att lyckas i skolan.

Med vänlig hälsning

Utvecklingspedagogik Sverige AB